Pääesikunta
Henkilöstöosasto
HELSINKI

AS2519
08.02.2022 1911/00.02.02/2022

Eduskunta

Hallintovaliokunta

00102 EDUSKUNTA

Hallintovaliokunnan lausuntopyyntö 25.1.2022

PUOLUSTUSVOIMIEN LAUSUNTO EDUSKUNNAN HALLINTOVALIOKUNNALLE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ HE 187/2021 VP

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa Puolustusvoimilta asiasta HE 187/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta. Lausuntoa on pyydetty päivää ennen 9.2.2022 pidettävää suullista asiantuntijakuulemista.

Lausunto on alaotsikoitu niiden virkamieslain pykälien mukaan, joihin esitetään muutoksia.

1. Virkamieslain 6 b §

Puolustusvoimat pitää esitettyjä muutoksia perusteltuina.

2. Virkamieslain 8 a §

Puolustusvoimien näkemyksen mukaan virkamiesten sidonnaisuusilmoituksiin esitetyt muutokset ovat tarpeellisia ja perusteltuja. Ministerien erityisavustajien lisääminen pykälän soveltamisalaan on perusteltua.

3. Virkamieslain 44 a §

Puolustusvoimat pitää esitettyjä muutoksia tarkoituksenmukaisina ja perusteltuina, sillä mahdollisuus edellyttää tietyiltä virkamiehiltä 12 kuukauden pituisen karenssisopimuksen tekemistä on Puolustusvoimien toiminnan turvaamisen ja yleisen edun suojaamisen kannalta erittäin tärkeää.

Puolustusvoimat yhtyy esitykseen kirjattuihin kattaviin perusteluihin 12 kuukauden karenssisopimusten tarpeellisuudesta. Puolustusvoimat tekee määrällisesti paljon erilaisia julkisia hankintoja, joihin liittyy todella merkittävää julkisten varojen käyttöä. Näitä hankintoja seurataan myös

paljon julkisuudessa ja siten Puolustusvoimien toiminnan luotettavuus ja puolueettomuus ovat jatkuvan tarkastelun alla. Myös tämän ehdottoman tärkeän julkisen luottamuksen varmistamiseksi on Puolustusvoimien näkemyksen mukaan olennaista ja kriittistä, että karenssin piiriin kuuluvaa tietoa voidaan suojata myös lakiehdotuksen mukaisten 12 kuukauden pituisten karenssisopimusten avulla.

Alaotsikoiden alla on lausuttu asiasta tarkemmin.

Karenssisopimukset Puolustusvoimissa tällä hetkellä

Puolustusministeriön antaman Puolustusvoimien karenssisopimuksia koskevan ohjeistuksen mukaisesti kuuden kuukauden pituista karenssisopimusta edellytetään tällä hetkellä Puolustusvoimain komentajan, Pääesikunnan päällikön, kenraalin/amiraalin sekä Puolustusvoimien pääinsinöörin virkaan nimitettävältä tai tällaisessa virassa olevan uuteen tehtävään määräämiseksi. Lisäksi Puolustusvoimissa on tarkentavaa sisäistä ohjeistusta asiasta.

Tällä hetkellä virassa olevien kanssa Puolustusvoimissa on tehty 28 karenssisopimusta, joista jokaisen pituudeksi on määritelty maksimipituus 6 kuukautta.

Esitetyn rajoitusajan pituudesta

Puolustusvoimat pitää esitettyä 12 kuukauden rajoitusaikaa perusteltuna ja toimintaansa sopivana. Puolustusvoimien näkemyksen mukaan 12 kuukauden rajoitusaika lisää karenssin ajallista suojavaikutusta huomattavasti suhteessa nykyisen lain mukaiseen 6 kuukauden rajoitusaikaan. Vuoden aikana virassa tai tehtävässä saadun tiedon merkitys vähenee ja siten mahdollisuus tosiasiallisesti käyttää sellaista tietoa, joka kuuluu karenssin piiriin, on olennaisesti heikompi.

Monet projektit ja hankinnat, joista Puolustusvoimien virkamiehet saavat karenssin piiriin kuuluvaa tietoa, kestävät useita vuosia. Kun pidemmän rajoitusajan on esitetty koskevan vain rajattua joukkoa virkamiehiä, vuotta ei voi pitää liian pitkänä aikana yleisen edun suojaamisen näkökulmasta asiaa tarkasteltaessa.

Virat, joihin esitettyä muutosta sovellettaisiin

Puolustusvoimien virkamiehistä esitetyn rajoitetun muutoksen soveltamisalaan kuuluisi ensinnäkin virkamieslain 26 §:n 2 kohdan ja 4 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisesti Puolustusvoimain komentaja.

Lisäksi rajoituksen piiriin kuuluisivat virkamieslain 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädettyihin erittelyvirkoihin nimitetyt virkamiehet. Erittelyvirkoja ovat Pääesikunnan päällikön, kenraalin tai amiraalin, Puolustusvoimien pääinsinöörin, Puolustusvoimien ylilääkärin, kenttäpiispan ja asessorin virat. Kyseiset virat mahdollistavat organisaation hierarkkisen asemansa perusteella lähtökohtaisesti pääsyn saman tasoiseen salassa pidettävään tai julkisuutta muuten rajoittavien säännösten suojaamaan tietoon kuin valtionhallinnon ylimmän johdon virat.

Puolustusvoimat pitää esitettyjen virkojen osalta rajoitusajan pidentämistä perusteltuna ja tarpeellisena. Näissä viroissa toimivilla henkilöillä on pääsy sellaiseen tietoon, jota on tarkoituksenmukaista ja välttämätöntä suojata 12 kuukauden rajoitusajalla. Lisäksi lakimuutos vain mahdollistaa, mutta ei velvoita, 12 kuukauden karenssisopimuksen tekemisen, joten Puolustusvoimille jäisi edelleen harkintavaltaa sen suhteen, onko rajoitus tarkoituksenmukainen nimenomaan kyseisessä erittelyvirassa.

Esitetyn määrittelyn ulkopuolelle jäisivät kuitenkin vielä esimerkiksi sellaiset Puolustusvoimien virat, joissa johdetaan erittäin arvokkaita puolustushankintoihin liittyviä projekteja, jotka kestävät useita vuosia. Rajoituksen piiriin kuuluvien virkojen osalta olisi syytä vielä harkita laajennusta, jotta myös sellaisissa viroissa, jotka eivät kuulu esityksen piiriin ja joissa osallistutaan vastaavanlaisiin hankkeisiin, voitaisiin tehdä 12 kuukauden pituinen karenssisopimus.

Puolustusvoimissa olisi tarpeen laajentaa soveltamisalaa erityisesti sellaisiin tehtäviin, joihin liittyy merkittävää valtion varojen käyttöä ja yritysten kanssa työskentelyä. Tällainen on esimerkiksi Puolustusvoimien Logistiikkalaitoksen osastopäällikön tehtävä. Logistiikkalaitoksessa on myös muita tehtäviä, joiden parissa työskentelevä virkamies osallistuu erilaisiin Puolustusvoimien suorituskykyä kehittäviin materiaalihankkeisiin ja saa siten vastaavaa karenssin piiriin kuuluvaa tietoa. Logistiikkalaitoksen lisäksi tällaisia tehtäviä on myös muualla Puolustusvoimien organisaatiossa. Näitä tehtäviä on vaikea eritellä tarkasti virkanimikkeiden tai tehtävien tasolla. Tästä johtuen 12 kuukauden rajoitusajan piiriin kuuluvien virkojen ja tehtävien kirjauksen tulisi Puolustusvoimien näkemyksen mukaan olla avoimempi. Tällä varmistettaisiin se, että kaikissa tehtävissä, joissa virkamies työskentelee merkittäviin hankkeisiin liittyvissä tehtävissä lausunnossa kuvatusti, voitaisiin hankkeisiin liittyvän tiedon ja siten yleisen edun suojaamiseksi tehdä 12 kuukauden pituinen karenssisopimus.

Puolustusvoimien henkilöstöpäällikkö
Kenraalimajuri Vesa Virtanen

Sotilaslakimies
Maija Mäntylä

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

LIITTEET

JAKELU

TIEDOKSI